

अॅग्री विलनिक आणि अॅग्री बिझनेस सेंटर योजना

एखंडे योगेश सुदाम होळकर स्वप्निल चंद्रकांत रायकर शशांक सुरेश
आचार्य पदवी विद्यार्थी, विस्तार शिक्षण विभाग,
डॉ. बालासाहेब सावंत कोंकण कृषी विद्यापीठ, दापोली

भारत सरकारच्या कृषी व शेतकरी कल्याण मंत्रालयाने नाबार्ड आणि मॅनेज यांच्या संयुक्त विद्यमाने देशभरातील प्रत्येक शेतकऱ्यास शेतीच्या चांगल्या पध्दती नेण्यासाठी ही अनोखी योजना सुरु केली आहे. या कार्यक्रमात कृषी पदवीधरांच्या मोठ्या तलावामध्ये उपलब्ध असलेले तज्ञ टॅप करण्याचे उद्दीष्ट आहे. आपण नवीन पदवीधर आहात किंवा नाही याची पर्वा न करता, किंवा आपण सध्या नोकरी घेत असाल किंवा नसलात तरीही आपण आपले स्वतःचे अॅग्री विलनिक आणि अॅग्री बिझनेस सेंटर सुरु करू शकता आणि असंख्य शेतकऱ्यांना व्यावसायिक विस्तार सेवा देऊ शकता. या कार्यक्रमासाठी वचनबद्ध, सरकार आता कृषी पदवीधरांना किंवा शेतीशी संबंधित कोणत्याही बागायती, रेशीम पालन, पशुवैद्यकीय विज्ञान, वनीकरण, दुग्धशाळे, कुवकुट पालन आणि मत्स्यपालन इत्यादी विषयांना प्रारंभ प्रशिक्षण देत आहे. उपक्रमांसाठी खास स्टार्ट-अप कर्जासाठी अर्ज करू शकतो.

उद्दीष्टे:

कृषी-उद्योजक, स्थानिक गरजा आणि शेतकऱ्यांच्या लक्ष्य गटाची परवडणारी कंपनी या मॉडेलनुसार मोबदल्याच्या आधारे किंवा विनाशुल्क शेतकऱ्यांना विस्तार व इतर सेवा देऊन सार्वजनिक विस्ताराच्या प्रयत्नांना पूरक करणे. कृषी विकासाला पाठिंबा देणे. बेरोजगार कृषी पदवीधर, कृषी पदविकाधारक, कृषी क्षेत्रातील इंटरमीडिएट आणि जैविक विज्ञान पदवीधारकांना कृषि संबंधित अभ्यासक्रमातील पदव्युत्तर शिक्षणासह स्वयंरोजगाराच्या फायद्याची संधी निर्माण करणे.

संकल्पना:

अॅग्री विलनिक: पिकांचे / प्राण्यांचे उत्पादन वाढविण्यासाठी आणि शेतकऱ्यांचे उत्पन्न वाढविण्यासाठी विविध पैलूंवर शेतकऱ्यांना तज्ज्ञ सल्ला व सेवा देण्यासाठी अॅग्री-विलनिकची कल्पना आहे. अॅग्री-विलनिक माती आरोग्य, पिके घेण्याच्या पद्धती, वनस्पती संरक्षण, पीक विमा, कापणीनंतरचे तंत्रज्ञान, प्राणी, खाद्य आणि चारा व्यवस्थापनासाठी विलनिकल सेवा, बाजारातील विविध पिकांच्या किंमती इ. भागात समर्थन प्रदान करतात.

अॅग्री बिझनेस सेंटर: अॅग्री बिझनेस सेंटर प्रशिक्षित कृषी व्यावसायिकांनी स्थापित केलेल्या शेती व्यवसायातील व्यावसायिक एकके आहेत. अशा उपक्रमांमध्ये शेतीची साधने देखभाल आणि कस्टम हायरिंग, शेती व संबंधित

क्षेत्रात लागवड व इतर सेवांची विक्री, पीक उपरांत व्यवस्थापन आणि उत्पन्न निर्मितीसाठी उद्योजकतेच्या विकासासह बाजारपेठ यांचा समावेश आहे.

पात्रता:

१) आयसीएआर / यूजीसी द्वारा मान्यता प्राप्त एसएयू / केंद्रीय कृषी विद्यापीठे / विद्यापीठांमधील कृषी आणि संबंधित विषयांमध्ये पदवीधर. कृषी आणि इतर संस्थांद्वारे संबंधित विषयांमधील पदवी देखील राज्य सरकारच्या शिफारशीनुसार कृषी व सहकार विभाग, भारत सरकारच्या मान्यतेच्या अधीन मानली जाते. २) डिप्लोमा (कमीतकमी ५०% गुणांसह) / राज्य कृषी विद्यापीठे, राज्य कृषी व संबद्ध विभाग आणि राज्य तंत्रज्ञान शिक्षण विभागातील कृषी आणि संबंधित विषयातील पदव्युत्तर पदविकाधारक. ३) राज्य सरकारच्या सूचनेनुसार कृषी व सहकार विभाग, भारत सरकारच्या मान्यतेच्या अधीन कृषी पदविका व इतर एजन्सीजकडून संबंधित विषयांना मान्यता दिली जाते. ४) कृषी व संबंधित विषयांत पदव्युत्तर पदवी असलेले जैविक विज्ञान पदवीधर. ५) कृषी आणि संबद्ध विषयांमध्ये ६० टक्के पेक्षा जास्त कोर्स सामग्री असणाऱ्या यूजीसीद्वारे मान्यता प्राप्त पदवी अभ्यासक्रम. ६) बीएससीनंतर कृषी आणि संबंधित विषयांमध्ये ६० टक्क्यांहून अधिक कोर्स सामग्री असलेले डिप्लोमा / पोस्ट ग्रॅज्युएट डिप्लोमा कोर्स. मान्यताप्राप्त महाविद्यालये आणि विद्यापीठांमधील जैविक विज्ञानांसह. ७) इंटरमीडिएट (म्हणजे अधिक दोन) स्तरावरील कृषी संबंधित अभ्यासक्रम, कमीतकमी ५५% गुणांसह.

प्रकल्प उपक्रम:

विस्तार सल्लामसलत सेवा, माती आणि पाण्याची गुणवत्ता प्रयोगशाळा, पेस्ट सर्व्हिलंस, सूक्ष्म सिंचन प्रणालींसह शेतीची उपकरणे व यंत्रसामग्री देखभाल, दुरुस्ती व कस्टम हायरिंग, कृषी सेवा केंद्रे, बियाणे प्रक्रिया एकके, प्लांट टिशू कल्चर लॅब आणि हार्डनिंग युनिटद्वारे मायक्रो प्रोपॅगेशन, गांडूळ युनिटची स्थापना, जैव-स्वते, जैव-कीटकनाशके, जैव-नियंत्रण, मधुमक्षी पालन, मत्स्यपालन, गोठलेल्या वीर्य बँका आणि द्रव नायट्रोजन पुरवठ्यासह पशुधन आरोग्य कवच, पशुवैद्यकीय दवाखाने व सेवांची स्थापना, ग्रामीण भागात विविध माहिती व तंत्रज्ञानाच्या किऑस्कची स्थापना करणे, फीड प्रक्रिया आणि चावणी एकके, शीतगृह स्थापना, शेती साधने व आउटपुटची ग्रामीण विपणन विक्रेता.

(संपर्क: +९१ ९३७०९३८७९७)

